

## ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Відповідно до резолюції ООН № 38/54 від 1997 року психосоматичний стан населення вважається головним критерієм доцільності й ефективності функціонування всіх без винятку галузей державної діяльності. Але першочергово здоров'язбереження повинно бути спрямоване на дітей та підлітків, оскільки, за оцінкою фахівців, приблизно 75% хвороб у дорослих є наслідком умов життя в дитячі та юнацькі роки [1].

Оскільки сучасна дитина більше часу проводить у загальноосвітньому навчальному закладі, то головна роль щодо збереження здоров'я підростаючого покоління належить саме школі. Проте аналіз сучасного стану здоров'я дітей та організації навчально-виховного процесу свідчить про те, що, незважаючи на значне вивчення даного питання науковцями, здоров'язбережування ще не повною мірою впроваджується у практику загальноосвітнього закладу, тому на цей час освітній простір не можна назвати таким, що сприяє збереженню, а тим більше зміцненню здоров'я підростаючого покоління.

А тому виникає необхідність у створенні такого простору, щоб під час вирішення навчально-виховних завдань на уроках було збережено, а, по можливості, зміцнене здоров'я учнів. Але школа не повинна брати на себе медичні функції. Їй необхідно створити таке навчальне, виховне, розвивальне середовище, яке сприятиме найбільш повному розкриттю здібностей дитини, робитиме її перебування в навчальному закладі комфортним, сприятливим для її здоров'я. Одним з таких прийомів і є застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій під час уроків.

Робота з підготовки вчителів у системі післядипломної освіти до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій у початковій школі може бути ефективною, якщо її розглядати як цілісну педагогічну систему. З цією метою була розроблена модель формування такої готовності, максимально враховуючи рівні підготовки вчителів до інноваційної діяльності, спрямованої на збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління.

Тому **метою статті** є визначення ефективності запропонованої моделі формування готовності вчителів у післядипломній освіті до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій.

Експериментальна робота щодо формування готовності вчителів початкових класів у післядипломній освіті здійснювалась на базі Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів, Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Ушинського, Кіровоградського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського, Херсонської загальноосвітньої школи I-III ступенів №41, Комишанської загальноосвітньої школи I-III ступенів №26, Новокаховської загальноосвітньої школи I-III ступенів №1, Скадовської гімназії Скадовської міської ради Херсонської області. У ній брало участь 611 осіб, з яких 313 учителів початкових класів складало експериментальну групу, а 298 – контрольну.

З метою діагностування рівнів сформованості готовності вчителів до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій використовувались різні емпіричні методи дослідження: анкетування, інтерв'ю, тестування, бесіди, спостереження, що дозволило різнобічного вивчити та об'єктивно оцінити наявні в педагогів знання, уміння, навички та мотивації до цього виду діяльності.

Під час анкетування були використано два види анкет. Перша передбачала питання з метою аналізу спрямованості на педагогічну і здоров'язбережувальну діяльність. Друга анкета мала на меті визначення рівня готовності педагогів до застосування педагогічних здоров'язбережувальної технологій шляхом вивчення кожного компоненту: мотиваційного, когнітивного та операційного.

Отримані результати анкетування під час констатувального експерименту дозволили зробити висновок, що показники мотивації та наявних знань та вмінь вчителів початкових класів щодо застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій у контрольній та у експериментальній групах майже однакові (рис.1)

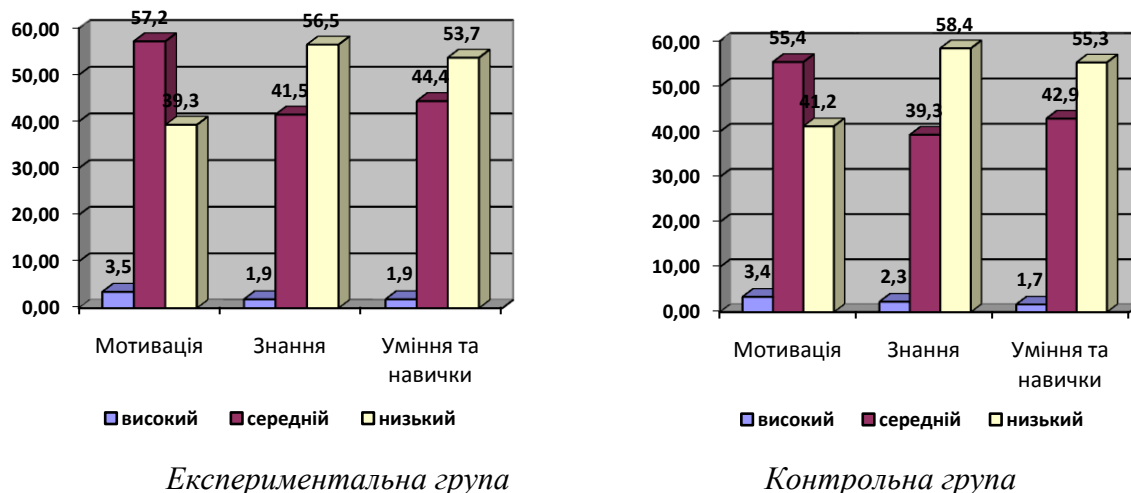


Рис. 1. Сформованість готовності учителів початкових класів до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій

Бесіда та інтерв'ю дали змогу більш ґрунтовно вивчити мотиваційну спрямованість на досліджувальний вид діяльності та знання вчителів щодо форм роботи, які мають на меті покращення психофізіологічного стану дітей.

Спостереження за вчителями під час уроків дозволило дослідити рівень наявних необхідних умінь до здоров'язбережувальної діяльності, дало змогу виявити, що деякі вчителі початкових класів намагаються сприяти позитивному психофізіологічному розвитку дітей, але у своїй діяльності найчастіше обмежуються ігровими прийомами, пальчиковими гімнастиками та фізкультхвилинками. Рідко створюють навчальні ситуації, які б активізували рухову активність учнів.

Результати дослідження під час констатувального експерименту показали, що високий рівень готовності мають 1,5 % опитаних респондентів із експериментальної групи, такий же

показник і у контрольній. Найбільший показник мав низький рівень, який склав 66,2 % в експериментальній групі та 66,7 % – у контрольній. Середній рівень відзначався у 32,3 % педагогів, які входили до експериментальної групи та 31,8 % до контрольної (табл. 1).

Таблиця 1

**Розподіл по рівнях готовності у вчителів до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій у початкових класах**

Групи	Високий рівень		Середній рівень		Низький рівень	
	Чол.	%	Чол.	%	Чол.	%
Експериментальна	5	1,5	101	32,3	207	66,2
Контрольна	4	1,5	95	31,8	199	66,7

Констатувальний експеримент підтвердив, що вчителі початкових класів були не готові до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій. Ці результати враховувались під час розробки моделі формування готовності вчителів у післядипломній освіті до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій.

Для експериментальної групи у курсовий період пропонувався спецкурс «Здоров'язбережувальна спрямованість навчально-виховного процесу в початковій школі» і проводилась науково-методична робота в міжкурсовий період.

Для вчителів початкових класів, які входили до складу контрольної групи було проведено лекційне заняття «Педагогічні здоров'язбережувальні технології у початковій школі», під час якого вони ознайомились з наявними технологіями, спрямованими на збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління та із формами роботи на уроці, які активізують рухову активність дітей.

Під час дослідження було встановлено, що складності сприймання навчального матеріалу щодо здоров'язбережувальної діяльності виникли у вчителів, які мають значний стаж роботи, оскільки в них вже склались свої стереотипи відносно організації уроку, вони не бажали застосовувати інновації у своїй професійній діяльності, що впливало на їх активність під час навчального процесу. Молоді спеціалісти навпаки, володіли теоретичними основами щодо форм роботи із збереження та зміцненню здоров'я підростаючого покоління отримані у вищому навчальному закладі, та прагнули їх доповнювати та удосконалювати, але в них ще недостатньо сформовані практичні вміння та навички, що і спричиняло труднощі під час застосування отриманих знань на уроках.

Для перевірки ефективності запропонованої авторської моделі формування готовності вчителів початкових класів у післядипломній освіті до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій нами було використані ті ж самі методи дослідження, що і під час констатувального.

На підставі отриманих даних можна стверджувати, що у всіх учасників експерименту збільшився рівень знань про педагогічні здоров'язбережувальні технології та умінь щодо організації роботи з їх використанням. Високий рівень мотивації на збереження здоров'я учнів під час уроків в експериментальній групі збільшився на 81,8 % (3,5 → 85,3 %), а в контрольній на 11 % (3,4 % → 14,4 %), це педагоги, які зрозуміли важливість здоров'язбережувальної діяльності та прагнули до її вдосконалення.

Якщо на початку формування експерименту в експериментальній групі відзначався низький рівень готовності до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій, то на кінець він відсутній, але в контрольній залишився.

Найбільша позитивна динаміка показників що в експериментальні та контрольній групах наявна у межах формування мотиваційного компонента.

Кількісні показники за кожним із визначених критеріїв готовності вчителів до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій представлено в таблиці 2.

**Кількісні показники готовності вчителів до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій у початковій школі**

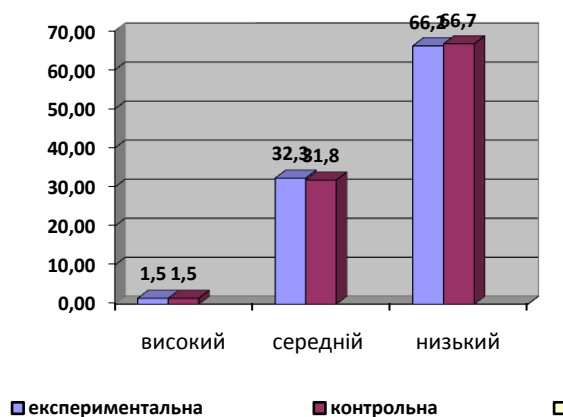
Групи	Одиниці виміру	Компоненти педагогічної діяльності								
		Мотиваційно-орієнтаційний			Операційно-діяльнісний			Оцінно-рефлексивний		
		ВР	СР	НР	ВР	СР	НР	ВР	СР	НР
Е	Кіл.	268	41	4	188	94	31	123	142	48
	%	85,6	13,2	1,2	60	30	10	39,3	45,4	15,3
К	Кіл.	40	164	94	28	84	186	21	78	199
	%	13,6	54,9	31,5	9,4	28,1	62,5	7	26,2	66,8

Результати подані у цій таблиці, засвідчують ефективність моделі формування готовності вчителів у післядипломній освіті до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій у початковій школі, а саме правильно підбраного науково-методичного матеріалу та створення необхідних психолого-педагогічних та організаційно-методичних умов з урахуванням усіх принципів, визначених у моделі формування готовності вчителів у післядипломній освіті до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій.

Показники мотиваційно-орієнтованого критерію є особливо значущими, оскільки вказують на прагнення до збереження здоров'я учнів шляхом застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій, а також до подальшої самоосвіти та саморозвитку в цьому напрямі.

У контрольній групі також відзначались якісні зміни, досягнуті прослуховуванням лекцій та відвідуванням деяких семінарів у міжкурсовий період, які мали на меті підвищити здоров'язбережувальну компетентність учителів початкових класів. Але їх кількість недостатня для ефективної професійної діяльності у цьому напрямі. Сформованість цього аспекту роботи можна досягти лише за системної, ретельно спланованої роботи, необмеженої в часі.

Узагальнюючи результати констатувального та формувального експериментів доходимо висновку, що до проведення спеціальної роботи щодо формування готовності вчителів у післядипломній освіті до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій у початковій школі у контрольній та експериментальній групах показники майже однакові, а після її реалізації рівні досліджуваної готовності в двох групах протилежні: у експериментальній домінує високий, а у контрольній – низький (рис 2, 3).



**Рис. 2. Результати сформованості готовності вчителів до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій до експерименту**

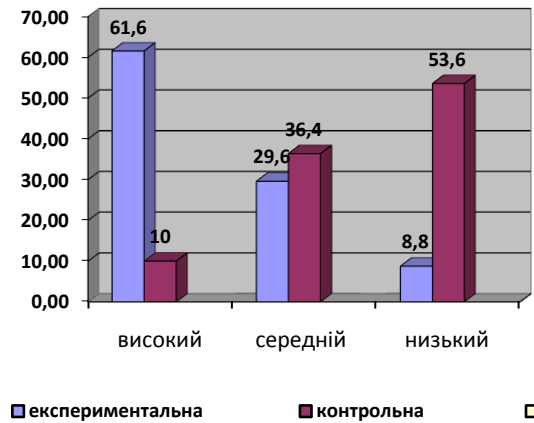


Рис. 3. Результати сформованості готовності вчителів до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій після експерименту

Таким чином, в експериментальній групі відбулися якісні зміни, обумовлені якісно організованою навчально-методичною роботою, у результаті якої підвищилась мотивація до здоров'язбережувальної діяльності в умовах школи, збільшився рівень знань про педагогічні здоров'язбережувальні технології та сформованість вміння та навичок щодо їх застосування на практиці.

Перспективи подальшого дослідження спрямовані на вивчення наявності змін у психофізіологічному стані молодших школярів після застосування вчителями початкових класів педагогічних здоров'язбережувальних технологій під час уроку.

#### Література:

1. Формування здорового способу життя : навч. посіб. для слухачів курсів підвищення кваліфікації держ. службовців / О. Яременко, О. Вакуменко, Л. Жаліло [та ін.]. – К. : Вид-во Укр. ін-ту соц. досліджень, 2000. – 232 с.

*У статті представлені особливості організації та результати проведеного педагогічного експерименту щодо визначення ефективності розробленої моделі формування готовності вчителів у післядипломній освіті до застосування педагогічних здоров'язбережувальних технологій у початковій школі.*

*В статье представлены особенности организации та результаты проведения педагогического эксперимента относительно определения эффективности разработанной модели формирования готовности учителей к использованию педагогических здоровьезберегающих технологий в начальной школе.*

*The article presents peculiarities of organization and results of carried out pedagogical experiment concerning determination of effectiveness of worked out model of forming of readiness of teachers in postgraduate education to application of pedagogical health-keeping technologies in primary school.*